

TURKU Kurala Rasintie

(*liittyy kohteeseen 85301*)
0004)

**Raportti viemärintyön arkeologisesta seurannasta
keväällä 2010**

Ristimäki

Heljä Brusila

I-II

Aluksi

Turun museokeskus/Varsinais-Suomen maakuntamuseo sai vuoden 2009 lopulla ilmoituksen viemäröintitöiden aloittamisesta Turun Kuralan kaupunginosassa sijaitsevalla Rasintiellä. Viemäröintityö liittyi Ristimäen koulun tontilla olevan alakansakoulurakennuksen kunnostustöihin. Vanha koulurakennus oli vaihtanut omistajaa ja sen kunnostus asumiskäyttöön oli aloitettu. Koulutontin itäosassa sijaitsevan Ristimäen kansakoulurakennuksen Turun kaupunki oli myynyt yksityisasunnoksi jo aiemmin. Talven tulo siirsi viemärikaivutöiden aloittamista kuitenkin kuluvan vuoden puolelle ja ne voitiin aloittaa 14.4.2010.

Rasintiellä ja koulutontilla tapahtuviin kaivutöihin kohdistui arkeologista intressiä, sillä koulutontin pohjoisreunalla Aurajoen rinnetöyräällä on Ristimäki I:n rautakautisen polttokenttäkalmiston paikka. Sen etäisyys alakansakoulurakennuksesta on noin 50 m koilliseen. Kalmisto havaittiin Ristimäen koulun perustustöiden yhteydessä ja tutkittiin pääosin vuosina 1914-1915. Tiedossa ei kuitenkaan ole, tuliko kalmisto kokonaan tutkituksi 1910-luvulla ja tehtiinkö koulun piha-alueella, alakansakoulurakennuksen ympäristö mukaan lukien, minkäänlaista selvitystä löytöalueen todellisesta laajuudesta. Joka tapauksessa samalta mäeltä Rasintien eteläpuolelta, Anni Rasin tontilta noin 120 m:n päästä lounaaseen, löydettiin nelisenkymmentä vuotta myöhemmin toinen kalmisto/asuinpaikka-alue, Ristimäki II. Suullisten kertomusten (Jukka Luoto) mukaa myös näiden kalmistojen välimaastosta Rasintien varresta oli havaittu yksittäisiä merkkejä muinaisjäännöksistä.

Varsinais-Suomen maakuntamuseon näkemys oli, että viemärikaivutöiden arkeologinen valvonta oli riittävä tutkimustoimenpide, sillä kaivutyö tapahtui kauttaaltaan alueella, jota oli muokattu aikojen kuluessa. Maakuntamuseo/tutkija Heljä Brusila suoritti valvonnan virkatyön puitteissa. Arkeologinen valvonta ajoittui aikavälille 14.-20.4.2010. Maaperän luonteesta ja töiden jaksoittaisuudesta johtuen kaivutöiden kokoaikaista valvontaa ei katsottu välttämättömäksi, vaan paikalla käytiin kaivutöiden etenemisen ja kaivannosta tehtyjen havaintojen mukaisesti.

Sijainnista ja maasto-olosuhteista

Rasintie, jolla kaivutyö pääasiassa tapahtui, sijaitsee Kuralan kaupunginosassa Hämeentien ja Aurajoen välissä olevan mäenharjanteen päällä, kahden lounais-koillissuuntaisen omakotitonttien välissä. Ristimäen koulun tontti on tien pohjoispuolen itäisin tontti ja tie on rakennettu tontin eteläreunaa pitkin koulun portille asti, josta se kääntyy etelään Hämeentien suuntaan.

Koulutontin ja Rasintien alueella mäen rinne on loivasti itään viettävää ja pääasiassa maapeitteistä. Koulun pihamaalla on kuitenkin myös kalliopaljastumaa. Piha-alue on suurelta osin avointa nurmi- ja hiekkakenttää. Puustoa ja pensaita on pihan reunaosissa. Koulun itäpuolella oleva pelto on ulottunut vielä 1960-luvulla kansakoulun eteläpuolella olevan itäisimmän omakotitontin yli koululle johtavaan tiehen asti. Koulutontin kohdalla, Alakansakoulurakennuksen viertse koulun portille johtava Rasintien pätkä on rakennettu vasta 1960-luvulla tai myöhemmin.

Viemärikaivannon reitti oli suunniteltu koulutontin eteläreunan viereen sen ulkopuolelle. Se alkoi itäpuolen pellonreunassa olevasta kaivosta ja jatkui koulun portille asti rakentamattomalla tiealueella – Rasintien jatkeella?. Käytännössä alue oli osa eteläpuolella olevan tontin pihamaata. Koulun portilta kaivanto jatkui Rasintien pohjoisreunaa pitkin alakansakoulurakennuksen itänurkalle asti, josta se vietiin talon kellariin. Kaivannon pituus oli noin 75 m ja leveys noin metrin.

Havainnot

Viemärireitin kaivutyö aloitettiin itäpäästä pellon reunasta. Koulun portille johtavaan tiehen asti nurmimullan alaiset maakerrostumat osoittautuivat savisiksi peltokerrostumiksi. Minkäänlaisia merkkejä muinaisjäännöksestä ei tullut esiin. Reitin varrella huomiota kiinnitti eritoten kaivannon

pohjoispuolella koulutontin rajalla koulurakennuksen päädyn kohdalla alkanut ja länteen päin jatkunut kiven ja maan sekainen pengerrys. Se on kuitenkin tehty koulun rakentamisen jälkeen pihamaan tasoittamiseksi ja näkyi koulun pihan puolella tasanteena.

Koulun portilta eteenpäin kaivanto noudatti Rasintien pohjoisreunaa ja kulki tiealueella. Tien kohdalla kaivannon leikkauksessa näkyivät tien rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyvät sora- ja savisorakerrokset (30 cm). Tiepohja oli tehty peltomaamaisen kerrostuman päälle, jonka paksuus oli noin 20 cm. Siitä löytyi joitakin tiilensiruja, mutta ei mitään esihistorialliseen viittaavaa. Tämän kerrostuman alapuolella oli puhdas sora.

Viimeksi mainitun kaivanto-osuuden puolivälissä, noin 10 m itään alakansakoulurakennuksesta, kiinnitti kaivannon pohjoisleikkauksessa huomiota pohjasoran päällä olevan multakerrostuman tummuus ja noensekaisuus. Paikka sijaitsee koulun pihalla olevan kalliopaljastuman ja tienreunan välissä olevassa pusikossa ja vaikuttaa melkein pä kumparemaiselta. Kerrostuman pohja ulottui noin 50 cm:n syvyyteen ja siinä oli pensaiden vahva juuristo. Sijaintinsa ja rakenteensa puolesta kerrostuma vaikutti polttokenttäkalmistomaiselta, mutta mitään esihistoriallisia löytöjä siitä ei saatu esiin. Myöhemmästä toiminnasta kertoivat sen sijaan tiilen sirpaleet, joita oli myös kerrostuman pohjalla.

Alakansakoulurakennuksen itäpäädyn viereen, pensaiden ja seinän väliin oli suunnitteilla pienenkö autopaikka-alue. Sen takia maanpintaa oli määrä kuoria parisenkymmentä senttiä ja täyttää soralla. Paikalle tehtiin kaksi koekuoppaa, joista kävi ilmi, että maaperä oli aiemmin käsiteltyä ja raivattua (tiilensiruja pohjaa myöten muun muassa). Tien puolella hieman idempää todettua polttokalmistomaista kerrostumaa tällä alueella ei ollut. Paikalla saadun tiedon mukaan talon päädyssä on ollut aikoinaan opettajan kasvimaata.

Lopuksi

Ristimäen koulutontin eteläreunan vierustalle Rasintien kohdalle ja sen rakentamattomalle jatkeelle kaivetun viemärikaivannon kohdalla ei havaittu muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä. Koulun portin ja alakansakoulurakennuksen välisen osuuden puolivälissä kaivannon pohjoisen puoleisessa leikkauksessa oli kuitenkin tummaa, polttokalmistokerrostumaa muistuttavaa maata, joka näytti jatkuvan tontin puolella pensaikon alla. Sen merkitys jäi muiden löytöjen puuttuessa epäselväksi. Avoimeksi jäi kysymys, onko paikalla kalmistoa, kaivauksissa kalmistosta ajettua maata vai muuta?? **Alueen merkitys on kuitenkin selvitettävä koekuopituksin, mikäli alueelle suunnitellaan maankäyttöä.**

Liitteet: 1 karttaliite kaivannon sijainnista
Kuvallitteet

Turussa 28.4.2010

Heljä Brusila

tutkija, Turun museokeskus/Varsinais-Suomen museokeskus

1. Turku, Rasintie. Viemärikaivanto Ristimäen koulun tontin rajalla Rasintien rakentamattomalla jatkeella. Ristimäen koulun pääty oikealla, alakansakoulurakennus taustalla. Kuvattu idästä. Valok. Heljä Brusila. DT2009:35:012

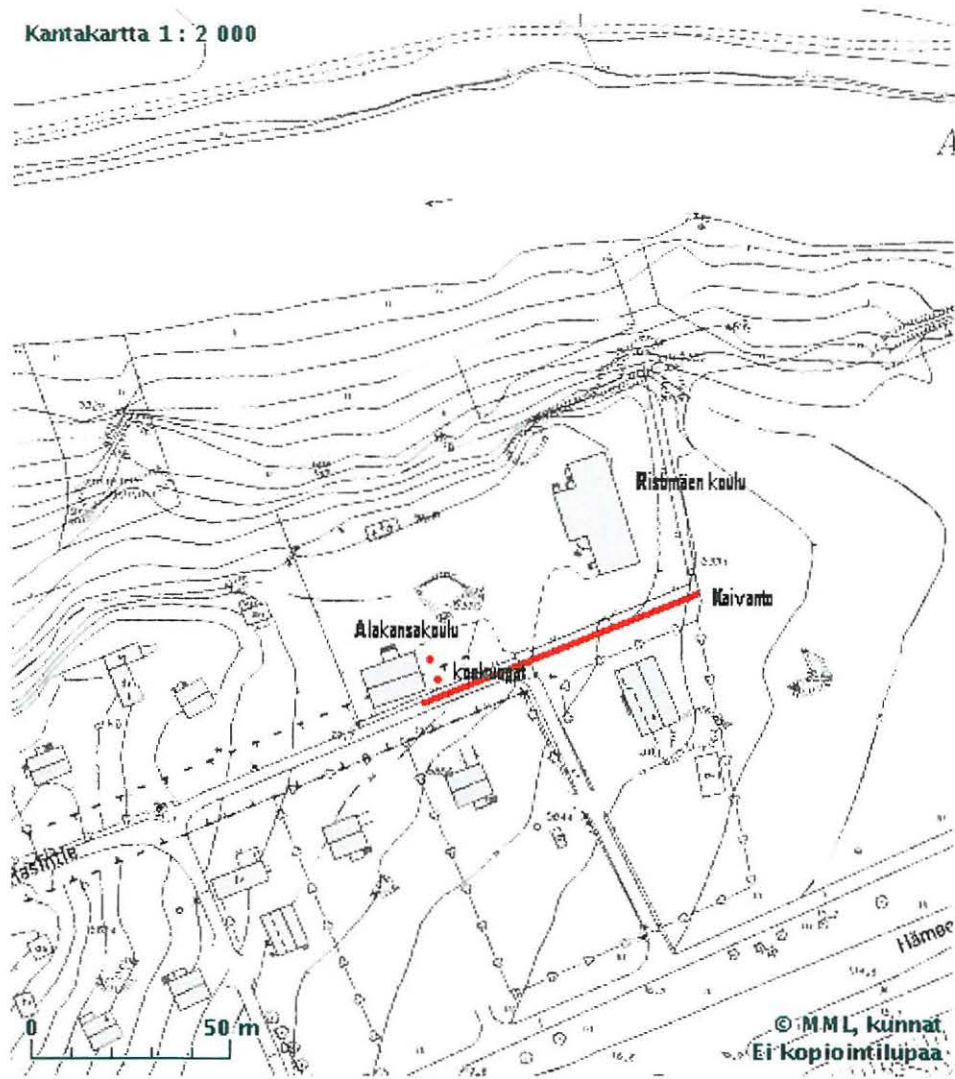

2. Turku, Rasintie. Viemärikaivantoa Ristimäen koulun tontin rajalla Rasintien reunassa, alakansakoulurakennuksen ja koulun portin välillä. Leikkauksessa näkyvissä tumma polttokalmistomainen kerrostuma. Kuvattu idästä. Valok. Heljä Brusila. DT2009:35:013

3. Turku, Rasintie. Viemärikaivanto Rasintiellä Ristimäen koulun tontin rajalla. Alakansakoulurakennuksen (vas.) ja koulun portin välimaastossa leikkauksesta esiin tullut polttokalmistomainen kerrostuma. Kuvattu etelästä. Valok. Heljä Brusila. DT2009:35:014

Kantakartta 1 : 2 000

TURKU Kurala Rasintie

Rasintien viemäröinti 2010